

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

**ОСОБИСТІТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО
В ЦИФРОВУ ЕРУ:
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ IV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

21 червня 2024 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Факультет психології, політології та соціології
Кафедра психології**

*IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ*

**«ОСОБИСТІТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В
ЦИФРОВУ ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР»**

21 червня 2024 року

Одеса – 2024

<i>Карасені О.В.</i> ФОРМУВАННЯ СТІЙКОСТІ ДО СТРЕСУ ТА ПІДТРИМКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС ВІЙНИ.	81
<i>Качур В.О.</i> ЧАС ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	84
<i>Корнута Л.М.</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ.	89
<i>Король О.О.</i> ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ.	92
<i>Лелюк А.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.	100
<i>Лісовенко А.Ф., Карасені О.В.</i> ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ У КІБЕРПРОСТОРІ.	104
<i>Лісовенко А.Ф., Татъянчиков А.О., Короход Я.Д.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В КІБЕРПРОСТОРІ.	109
<i>Лохматова Д.О.</i> ОСОБИСТІСТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА КРИТИЧНИХ СИТУАЦІЯХ.	114
<i>Маковецька М.О.</i> ОСОБИСТІСТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ	118
<i>Мамосуєва О.В.</i> ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ РОЛЬОВИХ ОЧУВАНЬ ПАРТНЕРІВ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.	122
<i>Марківська О.С.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБРАЗУ «Я» ЖІНОК В ЗАКОРДОННИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЯХ.	126
<i>Мілорадова Н.Е.</i> ПОСТТРАВМАТИЧНЕ ЗРОСТАННЯ – ПОШУК СЕНСУ ЖИТТЯ (ТЕХНІКА ІКІГАЙ).	131
<i>Наточій М.Е.</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	135
<i>Онішкевич А.Д.</i> ТЕХНІКИ ВИРАЖЕННЯ ТА ПРОЖИВАННЯ ЕМОЦІЙ І ПОЧУТТІВ.	140
<i>Папінян В.В.</i> ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ.	147
<i>Піневич І.Д.</i> ВПЛИВ СОЦМЕРЕЖ ТА ІНТЕРНЕТУ НА САМООЦІНКУ ОСОБИСТОСТІ.	150
<i>Рєпнова Т.П., Кирилов В.В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ У НІМЦІВ ТА УКРАЇНЦІВ.	154
<i>Рєпнова Т.П., Мучичка А.В.</i> ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ УМІННЯ, ЯКІ ДЕТЕРМІНУЮТЬ ПРОФЕСІЙНУ УСПІШНІСТЬ ПСИХОЛОГА.	158
<i>Роспорня Д.С.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДО КІБЕРСЕРЕДОВИЩА.	161
<i>Самара О.Є.</i> ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЛОГОТЕРАПІЇ.	166
<i>Сорочинський О.В.</i> ПСИХОЛОГІЯ ПОДРУЖНЬОЇ ЗРАДИ.	170
<i>Степанюк Я.В., Федонюк С.В., Поручинський А.І., Ульянов В.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ	173
<i>Сухота І.В.</i> ЗВ'ЯЗОК ГЛОБАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У СУСПІЛЬСТВІ.	178

Степанюк Ярослав Васильович

*кандидат біологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гістології та медичної біології
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Федонюк Сергій Валентинович

*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Поручинський Андрій Іванович

*кандидат біологічних наук, доцент,
декан медичного факультету
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Ульянов Вадим Олексійович

*доктор медичних наук, професор, професор кафедри психології
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Проблема ефективного використання технологій електронного навчання розроблялася у зв'язку із появою нових інформаційно-комунікативних технологій, отриманням досвіду їх застосування й розвитком попиту на ринку освітніх послуг. Застосування хмарних сервісів у навчанні широко практикується із появою відповідних продуктів Google та Microsoft. Але до початку пандемії COVID-19 випадки такого застосування не мали системного характеру. Вони були переважно одиничними й стосувалися окремих елементів навчального процесу. Після початку пандемії виникла об'єктивна потреба пошуку системних розв'язань для мінімізації фізичного контакту між учасниками навчального процесу при максимальному збереженні якості освіти. Відповідно, університети розпочали розробку й упровадження в практику

моделей електронного навчання із використанням наявних або доступних на ринку технологій. З цього приводу вже опубліковано низку результатів досліджень, у яких, по-перше, розкрито як специфіку застосування певних підходів і методів навчання, а по-друге запропоновано шляхи оптимального управління процесами упровадження інформаційно-комунікативних технологій для отримання позитивних результатів, які можна отримати саме завдяки упровадженню цих рішень.

За результатами пошуку в базі Researchgate на запити COVID-10, University, Learning станом на 11 травня 2022 р. отримано не менше як 100 результатів, що стосуються публікацій, що охоплюють теми від організації навчального процесу в умовах пандемії до психологічної адаптації студентів в умовах дистанційного навчання. Це свідчить про достатньо широкий науковий інтерес та інтенсивну розробку проблематики навчання в умовах кризових ситуацій. Опубліковано й книгу про інновації в навчальному процесі у зв'язку з кризою COVID-19 [1]. Хоча в переліку виявилось лише дві статті, зорієнтовані на окремі технологічні рішення LMS – по одній щодо Moodle [2] й Google [3]. Жодної статті не присвячено спеціально LMS, що побудовані на основі хмарного сервісу Microsoft (хоча в матеріалах конференцій такі результати присутні, наприклад, A.P. Aires та ін. (2021) звертають увагу на важливість комплексного використання застосунків Microsoft 365 [4]. Пошук за зазначеними критеріями в базі Google Академія дав подібні результати, як і в Researchgate.

Окремі статті висвітлюють питання навчання в умовах пандемії для студентів окремих спеціальностей, пов'язаних із медициною [5-7]. Хоча ці дослідження стосувалися не предметної сфери організації навчання, а сприйняття студентами процесу дистанційного навчання.

Натомість пошук у зазначених базах за ключовими словами, що стосуються дистанційного навчання в умовах воєнного стану (martial law, distance learning (e-learning)) взагалі не дав жодного релевантного результату (охоплено період 2000-2022 рр.).

Усе викладене свідчить про загалом високий рівень розробки проблеми дистанційного (електронного) навчання в умовах COVID-19 з можливістю використання наявного досвіду для дослідження подібної тематики в стосунку до інших кризових ситуацій. Такою ситуацією є воєнний стан, проблема якого в аспекті реалізації університетського електронного (дистанційного) навчання сьогодні не досліджена. Також порівняно мало наявні дослідження прецизовані на специфічних особливостях використання окремих систем керування навчанням, як-от Microsoft Teams, хоча ця специфіка суттєво впливає навіть на підходи до організації навчання.

Враховуючи викладене вище ми пропонуємо результати дослідження організації електронного навчання для студентів медичних спеціальностей в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану. Реалізовано із використанням досвіду електронного навчання в попередній період пандемії COVID-19 у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Дослідження проведені на базі медичного факультету Волинського національного медичного університету імені Лесі Українки, за інформованої згоди студентів. Анонімне опитування пройшли 216 студента 1-5 курсів спеціальності «Медицина», «Фізична терапія, ерготерапія», «Фармація». Опитування проводилось двічі з інтервалом у два роки. Під час опитування застосовувались методика визначення задоволеності електронним навчанням (онлайн курс) [8], а також опитування для діагностики рівню психічного здоров'я серед студентів, сприйняття стигматизації та проблем, що впливають на їхнє психічне здоров'я [9]. Для обробки отриманих даних використовувались методи описової статистики.

В результаті проведених досліджень встановлено, що за час навчання в екстремальних умовах, коли істотно збільшилась тривалість і кількість онлайн-курсів, за оцінками студентів їх власний рівень використання таких технологій значно підвищився в 9,7 % випадків, підвищився в 47%, не змінився в 35,9% і, що привертає увагу, знизився на 7,4%. При цьому рівень задоволеності онлайн-навчанням складав в середньому 7,28 бали з 10. Близько 32 % студентів вважала

за необхідне продовження використання технологій онлайн-навчання після завершення військового стану в повному обсязі, 47 % - вважали за необхідне використовувати лише окремі елементи. Переважна кількість студентів, майже 65 %, вважала, що якість навчання під час військового стану за відсутності електронного навчання більшою чи меншою мірою погіршилася б.

Істотні зрушення в психологічному стані, природно, були виявлені після початку військового стану. За даними опитування військовий стан суттєво та дуже суттєво вплинув на загальний емоційний стан у 36 та 15 % студентів відповідно. При цьому за даними опитування електронне навчання в різній мірі допомагало подолати погіршення емоційного стану в 45,6 % випадків, і жодним чином не впливало на емоційний стан в решті випадків. Взагалі ж то в структурі факторів, які на думку студентів впливають на їхнє психічне здоров'я, військовий стан займає перше місце.

Суттєвою для підтримання психічного здоров'я студентів є можливість обговорити важливі для них питання з близьким оточенням. За результатами опитування 82,9 % студентів підтвердили, що можуть обговорити стан свого психічного здоров'я з родиною та друзями; з викладачами готові були говорити про це лише 25 % студентів. Важливим є те, що підтримку студенти після такої розмови отримували лише у 49% випадків.

Отже, при перебігу навчального процесу в екстремальних умовах (пандемія COVID-19, військовий стан) відбувається поступова адаптація студентів до запровадження і збільшення інтенсивності застосування електронних технологій навчання. Пандемія і військовий стан істотно впливали на самооцінку студентами власного психічного здоров'я. Важливим для зменшення виразності емоційних порушень під час навчання в екстремальних умовах є ефективна організація навчального процесу із залученням технологій електронного навчання.

Список використаних джерел

1. Adom, Dickson & Chukwuere, Joshua & Umachandran, Krishnan. (2021). Innovations in teaching and learning in the COVID-19 crisis. JFP PublishersMahikeng, South Africa, 160 p.
2. Salameh, Hamed & Qadoume, Ali & Alia, Mutasem & Qadoumi, Mohammad. (2020). Evaluating the reality of using e-learning system (Moodle) in university learn-ingUnder the pandemic of Covid 19 among physical education students (PES) at West Bank universities- Palestine. مجلة جامعة فلسطين التقنية للأبحاث. 8. 10.53671.109-89/pturj.v8i4.99.
3. Handayani, Fitri & Amelia, Mike. (2022). Google Docs For Collaborative Essay Writing Practices During Covid-19 University Restrictions: EFL Students' Perceptions. Modality Journal: International Journal of Linguistics and Literature. 1. 1-09. 10.30983/mj.v1i1.4504.
4. Aires, Ana Paula & Escola, Joaquim & Lopes, Natália. (2021). Microsoft 365: a teaching and learning resource during the pandemic. 3647-3652. 10.21125/inted.2021.0755.
5. Varadarajan, Janani & Brown, Abigail & Chalkley, Roger. (2021). Biomedical graduate student experiences during the COVID-19 university closure. PLOS ONE. 16. e0256687. 10.1371/journal.pone.0256687.
6. Şavkın, Raziye & Bayrak, Gökhan & Büker, Nihal. (2021). Distance learning in the COVID-19 pandemic: acceptance and attitudes of physical therapy and rehabilitation students in Turkey. Rural and Remote Health. 21.
7. Ratnaweera, Manorika & Khareedi, Rohini. (2021). Teaching and learning during COVID 19: Perspectives of undergraduate Oral Health students.. Asian Journal of Education and e-Learning. 9. 10.24203/ajeel.v9i5.6735.
8. Bayrak, F., Tıbı, M. H. & Altun, A. (2020). Development of online course satisfaction scale . Turkish Online Journal of Distance Education , 21 (4) , 110-123 . DOI: 10.17718/tojde.803378
9. Supporting students with their mental health. A Taylor & Francis White Paper. Taylor & Francis Group, LLC. 2019. – 26 p.

Ключові слова: психічне здоров'я, екстремальні умови , технології електронного навчання

Key words: mental health, extreme conditions, electronic learning technologies.

Сухота Ірина Володимирівна

психолог, психотерапевт Центру Day Care для українських дітей,

м. Краків, Польща

ЗВ'ЯЗОК ГЛОБАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У СУСПІЛЬСТВІ

Глобалізація міграції - це посилення переміщення людей між країнами та континентами внаслідок глобальних економічних, політичних, соціальних і технологічних процесів. Це явище має глибокі наслідки для суспільств у всьому світі та посилюється глобальною економічною нерівністю, збройними конфліктами, зміною клімату та іншими факторами. Міжнародна міграційна криза, яка є наслідком цих процесів, має численні наслідки як для країн походження, так і для країн призначення. Міжнародна міграційна криза є складною і багатовимірною проблемою, яка потребує комплексних, інтегрованих рішень, заснованих на міжнародному співробітництві та розумінні глибинних причин цього явища. Кризи пов'язані з масовим переміщенням людей з однієї країни в іншу або в межах однієї країни, як правило, через збройні конфлікти, переслідування, вбивства, зміни клімату, стихійні лиха та інші гуманітарні кризи [M. Szostak, B. Wiśniewska-Paź, K. Zarychta-Romanowska]

Основними факторами і причинами є економічна нерівність: різниця в рівні життя і доступності ресурсів між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, яка спонукає людей шукати кращі умови життя. Збройні